

Helduen Literatura | POESIA

Kantu eta olerkiak
Eñaut Etxamendi
Maiatz, 2013

Garai garratzak

GARAI GOZOAK ere bai. Lucien Etxezaharretak, aitzin solasean, ospatu egiten du bizitzaren aurpegi bikoitza. Izan Etxamendiren abesti-letrak, izan prosa zein olerkia, “dena poesia dela bere obran argi da: poesiaren hatsak, hobeki erran haizeak betetzen du, eta poesia kantu zela hasieratik azpimarratzen da edonon”. Liburuak badauka epilogo bat, aski interesgarria, abesti eta poema bakoitza kokatzen laguntzen diguna historiaren eta idazlearen biografiaren argitan. Gehitu dira esku izkribu batzuk ere, bere “idazkera eder eta biziaren dastatzeko”. Azkenik, diskoa dator liburuarekin. Oilo-larrua jartzeko moduko antologia bat, Etxamendi eta Larralderena (Elkar, 1998).

Bere herriaren minberatasunaz, desagertze arriskuaz, apurke- ta ezinbestekoaz jabetu zirenen urgentzia lirikoa ageri da Ezte- renzubiko laborari sentiberari Maiatzek eskaini dion seigarren liburuki honetan. Bihotzera iritsi zaizkigu beste behin Auroraren egilearen primaderak, nafarroir oraindik iritsi ez zaizkigunak. Magikoak dira hitzetako asko, 2012an joan zitzaigun Etxamendi- ren herrikide, izenkide eta kintoa izan zen aipatutako Eñaut Larralderekin kantatuak. Carrero Blancoren hilketa aringarriaren inguruan egindako “Yup la la!” himno bihurtu zen, esate batera- ko. Beraz, pentsa dezake batek baino gehiagok, Etxamendirena musika eta literatura bezainbeste izan zen soziologia fenomeno- a. Eta egia da, bulkada eman baitzion belaunaldi hark iraultzari, berrogeita hamargarren hamarkadako gure *beat* formalak ziren, apurka-apurka iratzarri zirenak hegoaldeko derrotatik eta ipa- rraldeko anestesiatik.

Dena dela, liburu hau eskuetan ohartuko da irakurlea lozorro- an zegoen diskurtso bati egokitu zitzaiola tonu bat, erromanti- koa oso, apaindura gutxikoa baina ederra, serioa baina bitalista. Itxaro Bordak aipatzen duen zinezko poesia kantatua aurkituko duzu liburu honetan, minbera, malenkoniatsua, uneka epikoa: “Gure gudarien auzia/ Munduan dagon argia/ Orhoitzpenez josia/ Dezute Euskal jendia/ Euskal jende guzia eta/ Zarete gure guardia”. Poeta adoretu horrek berorrek Euskal Herriari kantatzen dio modu barnekoiagoan, oinaze politikoa eta pertso- nala nahasian: “Orbaizetako menditan geroztikan banabil amen- tsetan”. Amets bat da, izan ere, Etxamendirena, oraindik iratza- rri ez dena, gizakiena eta naturarena. Mundua kantuz aldatu daitekeela uste dutenen argitasuna dauka, eta baita deskripzioa- ko eta sustraitutako lirikarako joera. Konbinazio horretatik jaio dira hitz hauek guztiak, bihotzean min antzeko bat ematen dutenak. ■

Igor Estankona

Aiztoa eta arkatza
Irati Jimenez
Txalaparta, 2013

Idazleen idazteko aholkuak

IDAZLEA izan nahi zenuke eta ez dakizu nondik nora jo? Idazle izanagatik ere, ez duzu artean estilo aproposa aurkitu, eta baduzu zer hobetu, zer ikasi, zer imitatu? Jakin-min handiko irakurlea zara beharbada, idatzi asmorik ez baina autore ospetsuek ofizioan jarduteko ardatzak (eta maniak) ezagutu nahiko lituzkeena...

Kasuotako bat baldin bada zurea, eskuarte beharko zenuke *Aiztoa eta arkatza*. *Idazteari buruzko idazleen aholkuak (autolaguntza gida)*. Irati Jimenezek batu eta itzulitako testuak aurkituko dituzu bertan, Antton Olariagaren ilustrazio beti ederrez osatuak.

John Steinbeck, Margaret Atwood, Henry Miller, Ernest Hemingway, Stephen King edota Gabriel García Márquez gogoetak datoz, eskema bertsuari jarraituz: lehendabizi egileari buruzko datu biografiko esanguratsue- nak, eta ondotik idazketari buruzko zenbait gomendio, sarritan dekalogoan. Denetarik aurki daiteke orriotan, ohar zentzuzkoak, komentario sinestezinak, aipamen barregarriak eta perla ugari. Bat esaten hasita, Harkaitz Canok berak hitzaurrean hautatutako bera: “Litera- turan ezer ez dago idatzita”.

Idazkuntzatik harago, liburu hau noranahikoa eta edonorentzakoa dela dio Canok, “lanerako eta bizitzeko jarreraz ari delako. Idazteko estiloaz eta bizitza estiloaz. Literaturaz eta krime- naz. Banitateaz eta inbidiaz. Zeure bizi- tza hobeto kontatzen ikasteaz”.

Pena da euskal autorerik ez dela ageri. ■

Garbine Ubeda
Goikoetxea

